

AMSTERDAM

TEKST: JAAP HUISMAN
FOTOGRAFIE: WIM RUIGROK

→ De schuttingen voor het Paleis worden verwijderd.

RESTAURATIE

Koninklijk Paleis (bijna) schuttingvrij

Stukje bij beetje wordt toegewerkt naar de voltooiing van de gevelrestauratie van het Koninklijk Paleis op de Dam. Het gezichtsbepalende gebouw voor Amsterdam is terug in zijn oude glorie. De laatste stand van zaken.

Noem het een geleidelijke architectonische onthulling. Per dag, per week verdwijnen de schuttingen rondom het Paleis op de Dam in Amsterdam. De bijgewerkte huid wordt blootgelegd. De afgelopen maand zijn geleidelijk aan ook de bouw-keten aan de kant van de Nieuwezijds Voorburgwal ontman- teld en afgevoerd. Dit was de

afgelopen jaren het zenuwcentrum van de gevelrestauratie.

Hier werd vergaderd, geluncht en aandachtig gestudeerd op de vervanging van de bewuste gevelstenen die de tand des tijds niet hebben doorstaan. Dit was ook het vertrekpunt van de bouwlift en de stellages rondom het paleis waar

op hoogtijdagen tientallen restaurateurs hun werk verrichtten. Het is (bijna) voorbij. De grandeur van het paleis is weer zichtbaar.

Minder zichtbaar is de restauratie van de Krijgsraadzaal die boven de Troonzaal ligt aan de kant van de Nieuwezijds Voorburgwal. Hoewel het een van de minder rijk gedecoreerde vertrekken is, waren herinrichting en restauratie noodzakelijk. De moderne schildering op het plafond had vochtschade opgelopen, en de wanden waren toe een nieuwe verflaag. Deze zaal wordt gebruikt voor ontvangsten en diners. Aan de buitenkant wordt nu de laatste hand gelegd aan de reiniging

van de plint. De volledige plint wordt met droogmicrostraal-behandeling van vlekken en ongerechtigheden ontdaan. De plint kent andere beschadigingen dan de gevelvlakken onder de goot. Er zijn resten van een teerlaag, van een oude anti-graffiti-laag, van kras en plas, waardoor er meer retoucheerwerk nodig is. Hier zullen de werkzaamheden nog even onttrokken worden aan het zicht door een lage schutting.

Nu de gevel van het Paleis op de Dam is blootgelegd, valt niet alleen de stralend witte timpaan met zijn vergulde accenten op, maar ook het balkon op de beletage. Daarvan is het hekwerk met medaillons gereinigd en opnieuw verguld. Dit balkon is overigens een latere – 19e-eeuwse – toevoeging aan het paleis, ontworpen door de architect Ziesenis. De balustrade van het balkon dateert van 1938, de tijd van De Bie Leuveling Tjeenk. Het hekwerk is tijdens deze restauratie behandeld met een harde microkristallijnen was. De huidige medaillons

MONUMENTEN

RESTAURATIE

zijn afgietsels uit de jaren '60 van de originele medaillons. De medaillons zijn verguld en daarover is, conform de oude medaillons, een donkere lak aangebracht zodat de nuances in het reliëf beter tot hun recht komen.

Een officiële heropening wordt niet overwogen, omdat het paleis stukje bij beetje wordt teruggegeven aan de stad Amsterdam. Waarschijnlijk markeren de rijk gedecoreerde lantaarnpalen de bekroning van de jarenlange restauratie. In december zullen de zes gietijzeren lantaarns met hun zwaar aangezette voet worden teruggeplaatst, vier op de Dam, twee op de hoiuewezijds Voorburgwal. Ze zijn tijdens de gevelbehandeling gerestaureerd in opdracht van de Rijksgebouwendienst. De straatlantaarns zijn eigendom van de Nederlandse Staat, terwijl de gemeente Amsterdam verantwoordelijk is voor het elektrotechnisch onderhoud.

Dat er kleurverschillen waarneembaar zijn op de gevel, is een histo-

risch gegeven dat zich letterlijk en figuurlijk niet laat wegpoetsen. De ene zandsteenlaag was en is nu eenmaal gevoeliger voor aantasting door vocht en door gebrek aan zon dan de ander. Het zij zo. Wie het geheel bekijkt, ziet een onmiskenbaar opgefrist monument. Een monument dat aan het eind van het jaar opnieuw zal worden aangelicht middels een paar grote schijnwerpers. Dat er niet wordt gekozen om het paleis van binnenuit te verlichten door de kroonluchters te laten branden, heeft te maken met moderne duurzaamheidseisen. Waarom zouden ze branden, als er even geen bal of receptie is? Het zou een verkeerde indruk wekken. Het Koninklijk Paleis op de Dam is nu eenmaal niet elke avond geopend.

↑ Bespreking in de bouwkeet met Jan Zoet (coördinator bouw en budget), Hein van Rossum en Krijn van den Ende

Rijksbouwmeester Frits van Dongen over zijn favorieten: 'Het Paleis op de Dam is uniek in zijn soort'

'Het Koninklijk Paleis vormde het eind van mijn studie en het begin van mijn loopbaan als architect. Ik heb er mijn afstudeerwerk aan gewijd. Het is daarmee mijn favoriete gebouw van Amsterdam en dat voor een modernist als ik. Maar het heeft zoveel betekenis. Het is het enige klassieke gebouw dat Nederland bezit. Het rijst letterlijk en figuurlijk boven zijn omgeving uit. Stel je eens voor: in zijn tijd heeft dat tot een opstand geleid die bloedig uiteen is geslagen.'

De vragen die Rijksbouwmeester Frits van Dongen krijgt voorgelegd betreffen drie kanjers in de portefeuille van de Rijksgebouwendienst. Hij beleeft ze ook als prestigeprojecten. Een daarvan is begin oktober voor het publiek opengestaan: het Scheepvaartmuseum. 'Liesbeth van der Pol had me er al op geattendeerd, maar het is nog mooier dan ik had gedacht. Dit is de manier waarop je met een monument omgaat.' En dan het Rijksmuseum. 'Ik ben rondgeleid door directeur Wim Pijbes. Dit dreigt heel erg mooi te worden. Jammer van die vertragingen, maar ik denk dat Pijbes een slimme oplossing heeft bedacht om de passage voor culturele doeleinden te benutten. Die boekenmarkt tijdens de Uitmarkt was een vondst. Ik heb op het Haveneiland (IJburg) ook discussie gehad met de Fietsersbond, toen ik een plaveisel wilde van kinderkopjes. Anderhalf jaar lang heeft deze kwestie gesleept. Totdat ik kon aantonen dat het Chinese natuursteen zo vlak geslepen kon worden en desondanks niet glad zou zijn, was het probleem uit de wereld. Voor het Rijksmuseum is het een drama geweest.' Maar het wordt schitterend, en Van Dongen verheugt zich er al op dat hij met de koningin door het gebouw kan lopen. 'Als nu ook nog het Van Gogh Museum meegaat met de verbouwing, hebben we straks vier prachtige musea in Amsterdam.'

En dan zijn eigen mooiste gebouw in de stad. 'Dat is het gebouw dat nooit gebouwd is: het Sluyshuis bij het begin van IJburg. Dat zou een geweldig experiment geworden zijn, van kantoren, horeca en appartementen. Met vloeren die 15 meter zouden overspannen. Als ik IJburg binnenrijd, zie ik het staan. Als een droom die voorlopig nog niet is uitgekomen.'